

การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สาकुและใบกระถินป่นเสริมเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ด (ระยะเปิดเนื้อ) เพื่อพัฒนาการเลี้ยงเป็ดโครงการหมู่บ้านปศุสัตว์-เกษตรมูโนะ

อนันต์ ภูสิทธิกุล , จิราพรรณ พินศิริกุล , วชิรินทร์ วากะมะ , อัจฉรารัตน์ ทิพย์ศรี
งานปศุสัตว์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

บทคัดย่อ

การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สาकुและใบกระถินป่นเสริมเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ด (ระยะเปิดเนื้อ) เพื่อพัฒนาการเลี้ยงเป็ดโครงการหมู่บ้านปศุสัตว์-เกษตรมูโนะ ศึกษาแนวทางการนำวัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น ต้นสาकु และใบกระถินมาเป็นอาหารเสริมเพิ่มปริมาณ และคุณภาพในการเลี้ยงเป็ด ดำเนินการศึกษาในพื้นที่หมู่บ้านปศุสัตว์ เกษตรมูโนะ อำเภอดงรัก จังหวัดนราธิวาส โดยศึกษาต้นทุนการเลี้ยงเป็ดเนื้อตั้งแต่อายุ 1 วัน ถึง 2 เดือน ด้วยสูตรอาหารทั่วไป และศึกษาการใช้สาकुและใบกระถินป่นเสริมสำหรับเลี้ยงเป็ด อายุ 2 – 3 เดือน ด้วยสูตรอาหาร 3 สูตร ดังนี้ สูตรที่ 1 เป็นสูตรอาหารทั่วไปไม่เสริมสาकुและใบกระถินป่น โปรตีน 17.39% สูตรที่ 2 เป็นสูตรอาหารที่มีสาकु 30% และใบกระถินป่น 20% โปรตีนรวม 17.38% และสูตรที่ 3 เสริมด้วยสาकु 40% และใบกระถินป่น 15% มีโปรตีนรวม 15.9% ราคาต้นทุนอาหารเท่ากับ 4.51, 4.29 และ 4.07 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ เก็บข้อมูลต้นทุนและชั่งน้ำหนักการเจริญเติบโตของเป็ด พบว่า การเลี้ยงเป็ดตั้งแต่อายุ 1 วัน 2 เดือน ด้วยอาหารผสมทั่วไป เป็ดมีน้ำหนักเฉลี่ย 1.275 กก. ต้นทุนในการเลี้ยง 27.76 บาท/ตัว ราคาเป็ดจำหน่าย 27 บาท/กิโลกรัม มีกำไรต่อตัว 7.61 บาท ถ้าดำเนินการเลี้ยงเป็ดต่อไปจนอายุ 3 เดือน โดยใช้สูตรอาหารทั้ง 3 สูตร น้ำหนักเป็ดสิ้นสุดการทดลอง เท่ากับ 1.693, 1.593 และ 1.517 กิโลกรัม/ตัว ตามลำดับ ต้นทุนในการเลี้ยงเท่ากับ 82.80 51.64 และ 50.36 บาท/ตัว และถ้าจำหน่าย 27 บาท/กิโลกรัม จะขาดทุนต่อตัว 7.09, 8.63 และ 9.40 บาท ตามลำดับ

คำสำคัญ : เป็ด สาकु กระถิน

หลักการและเหตุผล

งานปศุสัตว์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ มีเป้าหมายส่งเสริมเกษตรกรในการพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ เพื่อส่งเสริมรายได้ในบริเวณพื้นที่พรุ เป็ดเป็นสัตว์ที่เกษตรกรนิยมเลี้ยง เนื่องจากเลี้ยงได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก ในการเลี้ยงเป็ดจำเป็นต้องใช้อาหารในการเลี้ยง การนำพืชเช่น สาकु ใบกระถิน มาใช้เป็นอาหารเสริมในการเลี้ยงและพัฒนาสูตรอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ด การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สาकुและใบกระถินป่น มาเป็นอาหารเสริมในการเลี้ยงเป็ด น่าจะเป็นทางเลือกในการส่งเสริมเกษตรกรต่อไป

ดังนั้น งานปศุสัตว์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จึงดำเนินการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สาकुและใบกระถินป่น เสริมเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ด (ระยะเปิดเนื้อ) เพื่อพัฒนาการเลี้ยงเป็ดโครงการหมู่บ้านปศุสัตว์-เกษตรมูโนะ ขึ้น เพื่อศึกษาหาแนวทางการนำวัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น ต้นสาकु และใบกระถินมาเป็นอาหารเสริมเพิ่มปริมาณและคุณภาพในการเลี้ยงเป็ดเพื่อสำหรับเลี้ยงในครัวเรือนและเพิ่มรายได้ต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

1. อุปกรณ์

- 1.1 สาคู
- 1.2 ใบกระถินปน
- 1.3 อาหารเปิดสูตรทั่วไป
- 1.4 รำละเอียด
- 1.5 ปลายข้าว
- 1.6 เครื่องชั่งน้ำหนัก

2. วิธีการ

2.1 ศึกษาต้นทุนการผลิตเปิดเนื้อตั้งแต่อายุ 1 วัน ถึง 2 เดือน โดยใช้อาหารผสมซึ่งจำหน่ายในท้องตลาด เลี้ยงในโรงเรือน และมีบริเวณลานด้วยในระยะลูกเปิดกกด้วยไฟฟ้าตลอดคืน ใช้เวลาประมาณ 10-15 วัน บริเวณที่กก รองพื้นด้วยแกลบ อาหารที่เลี้ยงมีค่าโปรตีน ประมาณ 19-20% ให้กินอาหารวันละ 2 มื้อ มีน้ำให้กินตลอดเวลา

2.2 ศึกษาการใช้สาคูและใบกระถินปนเสริมเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงเปิดระยะเปิดอายุ 2 เดือน ถึง 3 เดือน โดยทดลองสูตรอาหาร 3 สูตร ดังนี้

1) สูตรอาหารที่ 1 เป็นสูตรอาหารที่ใช้อาหารของบริษัทฯ 30% รำละเอียด 45% และ ปลายข้าว 25% โดยเป็นสูตรที่มีค่าโปรตีน 17.39%

2) สูตรอาหารที่ 2 เป็นสูตรอาหารที่ใช้หัวอาหารบริษัท 30% รำละเอียด 20% สาคู 30% และใบกระถินปน 20% โดยเป็นสูตรที่มีค่าโปรตีน 17.38%

3) สูตรอาหารที่ 3 เป็นสูตรอาหารที่ใช้หัวอาหารบริษัท 30% รำละเอียด 15% สาคู 40% และใบกระถินปน 15% โดยเป็นสูตรที่มีค่าโปรตีน 15.90%

2.2 เก็บข้อมูลต้นทุนอาหาร และชั่งน้ำหนักเปิดหลังจากสิ้นสุดการเลี้ยง

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนและการเจริญเติบโต

ผลการศึกษาและวิจารณ์

1. การศึกษาต้นทุนการเลี้ยงเปิดเนื้อตั้งแต่อายุ 1 วัน ถึง 2 เดือน

ผลการศึกษาด้านต้นทุนการผลิตเปิดเนื้อตั้งแต่อายุ 1 วัน ถึง 2 เดือน โดยการศึกษาใช้อาหารผสมซึ่งจำหน่ายในท้องตลาด เลี้ยงในโรงเรือน และมีบริเวณลานด้วยในระยะลูกเปิดกกด้วยไฟฟ้าตลอดคืน ใช้เวลาประมาณ 10-15 วัน บริเวณที่กก รองพื้นด้วยแกลบ อาหารที่เลี้ยงมีค่าโปรตีน ประมาณ 19-20% ให้กินอาหารวันละ 2 มื้อ มีน้ำให้กินตลอดเวลา และต้นทุนการผลิต มีดังนี้

ต้นทุนการเลี้ยง

ลูกเปิด 1 ตัว	5	บาท
ค่าอาหารสำหรับเปิด 1 ตัว ช่วงตั้งแต่ 1 วัน - 2 เดือน	17.41	บาท
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เป็น 25% ของค่าอาหาร	4.35	บาท
รวมต้นทุนการผลิต 1 ตัว	เป็นเงิน 26.76	บาท

รวมน้ำหนักเปิดอายุ 2 เดือน นก 1.273 กิโลกรัม ราคาขายเปิดเนื้อโดยทั่วไป (คิดเป็นกิโลกรัมละ 27 บาท) เป็นเงิน 34.37 บาท กำไรตัวละ 34.37-26.76 บาท เท่ากับ 7.61 บาท

2. การศึกษาการใช้สาकुและใบกระถินปนเสริมเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ดระยะเปิดอายุ 2-3 เดือน

ผลการศึกษาการใช้สาकुและใบกระถินปนเสริมเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ดระยะเปิดอายุ 2-3 เดือน โดยทดลองสูตรอาหาร 3 สูตร ส่วนประกอบอาหารที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย หัวอาหารสัตว์ (เปิด) ที่จำหน่ายตามท้องตลาด สาकु รำละเอียด ใบกระถินปน และปลายข้าว ซึ่งมีค่าส่วนประกอบทางเคมีของวัตถุดิบ (ตารางที่ 1) และนำวัตถุดิบมาผสมเป็นอาหารในการทดลองรวม 3 สูตร โดยให้มีค่าโปรตีน ประมาณ 17% ดังตารางที่ 2 ดังนั้น จึงพอสรุปต้นทุนการผลิตของเป็ดตั้งแต่อายุ 1 วัน จนครบ 3 เดือน (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 1 แสดงส่วนประกอบของเคมีวัตถุดิบในการผสมเป็นอาหารเป็ดโดยการวิเคราะห์

รายการ	เปอร์เซ็นต์							
	ความชื้น	โปรตีน	ไขมัน	กาก	เถ้า	NFE	มก./100 ก.	มก./100 ก.
สาकु	7.79	1.07	0.68	3.72	4.13	82.61	327.83	30.89
ใบกระถินปน	4.73	8.98	2.30	29.35	19.47	35.26	1,281.25	73.46
รำละเอียด	7.19	9.07	9.23	21.09	12.16	41.26	70.79	274.14
ปลายข้าว	7.54	7.93	0.81	1.79	2.13	79.80	16.91	157.45
หัวอาหารสัตว์ (เปิด)	5.59	37.77	5.40	3.49	35.88	11.87	1,218,561	1,692.73

ตารางที่ 2 แสดงส่วนประกอบอาหารทดลองการเลี้ยงเป็ดช่วงอายุ 2-3 เดือน

รายละเอียด (กก.)	สูตร1	สูตร2	สูตร3
สาकु	30	30	30
ใบกระถินปน	45	20	15
รำละเอียด	25	-	-
ปลายข้าว	-	30	40
ใบกระถินปน	-	20	15
รวม	100	100	100
ราคาอาหาร(บาท/กก.)	4.51	4.29	4.07

ตารางที่ 3 แสดงการเจริญเติบโต อาหารที่กินต่อวัน จำนวนอาหารที่ใช้ในการเพิ่มน้ำหนัก ต้นทุนการผลิต ของเป็ดทดลองอายุ 2-3 เดือน

รายการ	สูตร1	สูตร2	สูตร3
จำนวนเป็ดทดลอง (ตัว)	59	94	94
ระยะทดลอง (วัน)	31	31	31
จำนวนเป็ดตาย (ตัว)	-	-	-
น้ำหนักเป็ดเริ่มทดลอง (กรัม)	1,273	1,266	1,263
น้ำหนักเป็ดสิ้นสุดการทดลอง (กรัม)	1,693	1,593	1,517
น้ำหนักเป็ดที่เพิ่มขึ้นตลอดการทดลอง (กรัม)	420	327	254

รายการ	สูตร1	สูตร2	สูตร3
การเจริญเติบโตเฉลี่ยต่อวัน (กรัม)	13.548	10.548	8.193
จำนวนอาหารที่กินตลอดการทดลอง (กก.)	4.619	4.683	4.683
จำนวนอาหารที่ใช้เฉลี่ยต่อวัน (กรัม)	148.99	149.60	149.60
จำนวนอาหารที่ใช้ในการเพิ่มน้ำหนักตัว 1 กก. เฉลี่ย (กก.)	10.99	14.18	18.26
ราคาอาหารทดลอง กก.ละ (บาท)	4.51	4.29	4.07
ค่าอาหารสำหรับเปิด 1 ตัวตลอดรายการทดลอง (บาท)	20.83	19.90	18.88

ตารางที่ 4 แสดงต้นทุนการผลิตของเป็ดตั้งแต่อายุ 1 วัน ถึง 3 เดือน

รายการ	สูตร1	สูตร2	สูตร3
ราคาลูกเป็ด 1 ตัว (บาท)	5	5	5
ค่าอาหารสำหรับเปิด 1 ตัวช่วงอายุ 1 วัน – 2 เดือน (บาท)	17.41	17.41	17.41
ค่าอาหารสำหรับเปิด 1 ตัวช่วงการทดลองอายุ 1 เดือน - 3 เดือน(บาท)	20.83	19.90	18.88
รวมค่าอาหารตลอดอายุ 1 วัน – 3 เดือน (บาท)	38.24	37.31	326.29
ค่าใช้จ่ายอื่น 25% ของค่าอาหาร (บาท)	9.56	9.33	9.07
ต้นทุนการผลิตเปิด 1 ตัว (บาท)	52.80	51.64	50.36
ราคาขายเปิด 1 ตัว (กก.ละ 27 บาท)	45.71	43.01	40.96
กำไรต่อตัว (บาท)	-7.09	-8.63	-9.40

หมายเหตุ

- 1) ต้นทุนการผลิตคือ ค่าตัวลูกเป็ด ค่าอาหารสำหรับเปิด 1 ตัว รวมกับค่าใช้จ่ายอื่น 25 เปอร์เซ็นต์ ของค่าอาหาร
- 2) ค่าอาหารสำหรับเปิด 1 ตัว คัดจาก ค่าอาหารเฉลี่ยในการเลี้ยงเป็ดอายุ 1 วัน ถึง 2 เดือน ตัวละ 17.45 บาท รวมกับค่าอาหารช่วงอายุ 2 เดือน ถึง 3 เดือน (เฉลี่ยกิโกรัมละ หัวอาหาร 10.00 บาท รำละเอียด 2.15 บาท สาคุ 0.60 บาท ใบกระดินปน 3.40 บาท)
- 3) ราคาขายเปิดกิโกรัมละ 27 บาท
- 4) กำไรต่อตัวคิดโดยหักต้นทุนการผลิตออกจากค่าขายเปิด 1 ตัว

สรุป

การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้สาคุและใบกระถินปน เสริมเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงเป็ด (ระยะเปิดเนื้อ) เพื่อพัฒนาการเลี้ยงเป็ดโครงการหมู่บ้านปศุสัตว์-เกษตรมูโนะ จากการศึกษาพบว่า การเลี้ยงเป็ดตั้งแต่อายุ 1 วัน จนถึงอายุ 2 เดือน โดยใช้อาหารผสมที่จำหน่ายตามท้องตลาดเปิดจะมีน้ำหนักประมาณ 1.273 กิโลกรัม มีต้นทุนในการเลี้ยงทั้งสิ้น 26.76 บาทตัว หากจำหน่ายเปิดในราคาระ 27 บาท จะมีกำไรตัวละ 7.61 บาท หากดำเนินการเลี้ยงเป็ดต่อไปอีกจนครบ 3 เดือน โดยใช้อาหารสูตร 1, 2, 3 ซึ่งราคาอาหารกิโกรัมละ 4.51, 4.29 และ 4.07 บาท จะต้องเสียค่าอาหารในการเลี้ยงในช่วง 2-3 เดือนต่อตัว เท่ากับ 20.83, 19.90 และ 18.88 บาท และเปิดจะมีน้ำหนักเท่ากับ 1.693, 1.593 และ 1.517 กิโลกรัม รวมต้นทุนการผลิตตั้งแต่อายุ 1 วัน จนครบถึง 3 เดือน เท่ากับ 52.80, 51.64 และ 50.36 บาทตัว หากจำหน่ายเปิดใน

ราคากิโลกรัมละ 27 บาท จะมีขาดทุนตัวละ 7.09, 8.63 และ 9.40 บาท กรณีเกษตรกรจะนำต้นสาकु และใบกระดินปนมาผสมเป็นอาหารในการเลี้ยงเป็ด มีแนวโน้มว่าสามารถนำสาकुมาผสมในอาหารได้ถึง 30-40% และใช้ใบกระดินปนผสมได้ประมาณ 15.20% โดยที่การเจริญเติบโตแตกต่างกันที่ทดลองไม่มากนัก และหากวัตถุดิบดังกล่าวเกษตรกรสามารถหาได้ในพื้นที่ ก็จะช่วยลดต้นทุนในด้านค่าอาหารเป็ด

เอกสารอ้างอิง

กองอาหารสัตว์. 2529. ผลการวิเคราะห์อาหารสัตว์. เอกสารทางวิชาการเลขที่ 13-0116-29. กรมปศุสัตว์
จินดา สนิทวงศ์ฯ จีระวัชร เข้มสวัสดิ์ บัญชา สัจจาพันธุ์. 2531. การใช้ต้นสาकुเป็นอาหารเลี้ยงแกะ. รายงาน
ผลงานวิจัย กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์.

สมศักดิ์ เหล่าเจริญสุข และสุชน วงษ์วีรี. 2531. การใช้ลำต้นสาकुเป็นอาหารสำหรับเป็ดเนื้อ. ว. วิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี 3(3) : 129-44.

เสาวคนธ์ โรจนสถิตย์ นพวรรณ ไชยานุกุลกิตติ อนันต์ ภูสิทธิกุล ประยูร ครองยุติ พิสุทธิ สุขเกษม
อาหารหลักเป็ดเทศ รายงานผลการวิจัยประจำปีกองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์.